

SNAŽÍME SE O TO, ABY DĚTI, JEJICHŽ MATEŘSKÝM JAZYKEM JE ZNAKOVÝ JAZYK, MĚLY MOŽNOST SE VZDĚLÁVAT VE SVÉM RODNÉM JAZYCE

ROZHOVOR S MGR. IVANOU MACÍKOVOU, ŘEDITELKOU MŠ, ZŠ A SŠ PRO SLUCHOVĚ POSTIŽENÉ V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Mgr. Barbora Richtrová

Klinická logopedie a poradenství, Na Náměstí 395, 252 06 Davle

barbora.richtrova@gmail.com

Mgr. Barbora Richtrová

Mgr. Ivana Macíková je ředitelkou MŠ, ZŠ a SŠ pro sluchově postižené v Českých Budějovicích od roku 2012. Vystudovala speciální pedagogiku s aprobační etopedií, psychopedií, logopedií, surdopedií a znakový jazyk. Dlouhodobě se věnovala přednáškové činnosti na katedře speciální a sociální pedagogiky při JU ZSF České Budějovice. Ve volném čase ji naplňuje četba a pobyt v přírodě.

Kontakt:

Mateřská škola, základní škola a střední škola pro sluchově postižené
Speciálně pedagogické centrum
Riegrova 1, 370 01 České Budějovice
tel: 387 319 203, 720 271 520
reditelka@sluchpostcb.cz
www.sluchpostcb.cz

Vaše škola má neuvěřitelně zajímavou a dlouhou historii, založena byla již v roce 1871. Je nějaké období, které doposud ovlivňuje chod školy?

Po revoluci, cca od roku 1991, kdy začalo období integrace a posléze inkluze a nastal rychlý rozvoj kvalitních kompenzačních pomůcek, se začalo postupně měnit složení našich žáků. Před revolucí byly všechny děti se sluchovým postižením umísťovány do speciálních škol pro sluchově postižené. V současné době většina dětí, které mají dobře kompenzovanou sluchovou vadu a nemají další přidružené postižení, navštěvuje školy hlavního vzdělávacího proudu. Rodiče nechtějí, aby děti do školy dojížděly nebo byly na internátě. K nám docházejí žáci, kteří potřebují větší podporu při výuce. Naše škola je schopna poskytnout všem žákům kvalitní vzdělávání, zajistit individuální přístup, speciálněpedagogické metody při výuce a menší třídní kolektiv.

Dále chod školy od roku 2013 ovlivňuje restituční nárok Biskupství českobudějovického, o vlastnictví budovy se soudíme a v důsledku nevyřešených majetkových vztahů máme velmi omezené investice týkající se budování nových prostor školy.

Mateřská i základní škola mají třídy rozdělené na logopedické a surdopedické, na základní škole ještě máte třídu speciální. Kdy se začala proměňovat škola pro sluchově postižené na školu i pro děti s těžce narušenou komunikační schopností?

Již jako pracovnice Speciálně pedagogického centra (SPC) jsem zaznamenávala velký zájem rodičů o logopedické třídy

v naší škole. V Jihočeském kraji je pouze jedna škola pro děti s těžkými vadami řeči, která kapacitně nestačí. V roce 2008 jsme otevřeli jednu třídu MŠ pro děti s narušenou komunikační schopností (NKS) a rodiče často měli zájem o pokračování ve vzdělávání v naší základní škole. Proto jsem po nástupu do funkce ředitelky začala intenzivně jednat s MŠMT, naším zřizovatelem a v září 2014 jsme otevřeli první třídu ZŠ pro žáky s těžce narušenou komunikační schopností. Otevření nahrávala také plná kvalifikovanost pedagogů k výuce ve třídách pro žáky s NKS.

Vnímáte v současnosti trend, že by děti se sluchovým postižením ubývalo, nebo to tak není? Navýšili jste kapacity školy, aby se saturovala poptávka a nárůst počtu dětí s těžkým narušením komunikační schopnosti?

Nemyslím, že by děti se sluchovým postižením ubývalo. V současné době jsou velmi kvalitní kompenzační pomůcky a také se ve většině případů daří včasná diagnostika sluchových vad. Díky tomuto mají děti se sluchovým postižením velkou šanci navštěvovat běžné mateřské i základní školy. A zároveň se zvyšuje zájem rodičů o docházku dětí a žáků s NKS do naší školy. Z toho důvodu jsme navyšovali kapacity MŠ.

Rozdělení do tříd logopedických a surdopedických je striktní, nebo se občas ve třídě sejdou děti se sluchovým postižením a narušenou komunikační schopností?

Na 1. stupni ZŠ máme třídy striktně rozdělené, na 2. stupni jsou některé třídy spojené. Vždy přihlížíme k tomu, jaký způsob komunikace žák upřednostňuje, zda znakový jazyk, nebo slovní komunikaci, přihlížíme k jeho dalším speciálním vzdělávacím potřebám a podle toho žáky rozdělujeme do tříd.

Snažíme se o to, aby žáci s NKS po prvním stupni ZŠ odcházeli zpět do škol hlavního vzdělávacího proudu. Na druhém stupni ZŠ nám tak zůstává nižší počet žáků s NKS a je obtížné vytvořit kompaktní třídy.

Vaše škola využívá takzvanou totální komunikaci s prvky bilingválního vzdělávání. Co přesně to znamená?

Bilingvální vzdělávání znamená vlastně vzdělávání dvojjazyčné – tedy postavení českého a znakového jazyka na stejné úrovni ve vzdělávání. Snažíme se o to, aby děti neslyšící, jejichž mateřským

jazykem je jazyk znakový, měly možnost se vzdělávat právě ve svém rodném jazyce. (Znakový jazyk je prvním jazykem neslyšících, čeština je u nich považována za první cizí jazyk). V současné době je zprostředkování jazyka mnohem jednodušší vzhledem k tlumočnickovi, který na naší škole působí.

Totální komunikace slouží k tomu, abychom všemi možnými prostředky předali žákovi právě to, co se má v danou chvíli naučit, a aby dané učivo pochopil a uměl aplikovat do praxe. Pokud je to žák se závažnou vadou sluchu a vyhovuje mu komunikovat a vzdělávat se ve znakovém jazyce, je tomu výuka přizpůsobena. Pokud je to žák nedoslýchavý, znakuje podle jeho potřeb a přání a držíme se spíše metody orální.

Nemají někteří rodiče problém s respektováním totální komunikace?

Nemají. Rodiče totální komunikaci vítají – chápou, že dětem zprostředkováváme vzdělávání všemi možnými dostupnými prostředky tak, abychom dosáhli maximálních výsledků a dítě mohlo zažít pocit úspěchu. Pokud si některý rodič nepřeje, aby se na dítě znakovalo, je zde možnost domluvy a dítě je zařazeno do třídy, kde se znakový jazyk využívá pouze podpůrně.

Jaký je nejvyšší možný počet dětí ve třídě a co je rozhodujícím faktorem pro počet dětí ve třídě?

Ve třídách je nejvyšší možný počet žáků čtrnáct, pokud jsou třídy zřízeny pro žáky s těžkým postižením, je nejvyšší počet žáků šest. Při určování počtu žáků ve třídách vycházíme z doporučení ŠPZ a ze speciálních vzdělávacích potřeb žáků. V průměru máme ve třídách osm žáků.

Umím si představit, že v jedné třídě se mohou sejít děti s velmi individuálními potřebami vzhledem k různosti diagnóz. Například některé dítě má lehkou sluchovou vadu, další středně těžkou, jiné těžkou, nebo má kochleární implantát. Mají někteří z žáků sluchovou poruchu kombinovanou s neurovývojovou poruchou řeči nebo s hyperkinetickou poruchou? Jak toto vlastně řešíte?

Snažíme se o to, aby složení žáků ve třídě bylo co nejkompaktnější. Hlavním hlediskem je pro nás komunikační systém, který žák upřednostňuje a potřebuje – máme třídy pro žáky, kteří komunikují převážně slovně, a pro žáky, kteří komunikují převážně znakovým jazykem. Z tohoto

důvodu máme téměř v každé třídě pro žáky se sluchovým postižením spojené dva ročníky (například 1. a 3. ročník a podobně). Kvalitu vzdělávání zajišťuje v každé třídě speciální pedagog a asistent pedagoga.

Na webových stránkách uvádíte, že během povinné školní docházky je možné integrovat dítě z vaší školy do běžné ZŠ a naopak, ve spolupráci s SPC. Jak toto funguje? Kdo si žádá o přesun žáka? Rodiče, učitelé, SPC? U kterých dětí se toto děje?

O přestup žáka žádají vždy rodiče a ten se uskuteční na základě doporučení SPC. SPC doporučí další podmínky pro vzdělávání žáka a úzce spolupracuje jak s rodiči, tak se školou. Nejčastěji přestupují žáci s NKS z naší školy do běžné ZŠ; naopak žáci s těžkým sluchovým postižením a například dysfázií přestupují po nějaké době inkluze k nám do školy. Žáci se sluchovým postižením přecházejí do škol hlavního vzdělávacího proudu zejména při přechodu na střední školu.

Na některé vybrané hodiny přichází do výuky tlumočník. O které hodiny jde a z jaké organizace je tlumočník? Nebo má škola i své kmenové tlumočnický?

Tlumočník je zaměstnancem školy. Dochází do hodin, kde je třeba simultánního překladu do znakového jazyka – týká se to zejména předmětů na druhém stupni ZŠ, kde je třeba odbornějších znaků daných tématy hodin – dějepis, zeměpis, fyzika, chemie a podobně. Tlumočník dochází také do odborného učiliště, kde je též třeba vysvětlovat odborné výrazy z oboru. Kromě vyučování využíváme služeb tlumočnicka také k tlumočení pedagogických porad, seminářů a dalších akcí, jichž se účastní naši neslyšící pedagogové.

Jak funguje výuka různých výchov, myslím zejména hudební výchovu a tělesnou výchovu?

Tělesná výchova v naší škole žádná výrazná omezení nemá. Naopak je to oblast, ve které žáci mohou vyniknout, realizovat se. Zúčastňujeme se soutěží, závodů a žáci mívají úspěchy i na celostátní úrovni. Hudební výchova se u nás jmenuje Hudebně-dramatická výchova a způsob výuky se odráží již v názvu – jde především o nejrůznější způsoby dramatizace, využívá se rytmika, máme celou škálu různých nástrojů, například Orffovy nástroje a podobně.

Spolupracujete i s klinickými logopedy? Přece jen v ČB jich je hodně...

S klinickými logopedy spolupracují především rodiče a SPC. My se snažíme koordinovat péči o naše společné klienty. Myslím, že naše spolupráce s klinickými logopedy Jihočeského kraje je velmi dobrá. Kliničtí logopedi naši školu znají a svým klientům ji doporučují.

Jakým způsobem probíhá ověřování znalostí a hodnocení vašich žáků? Preferujete slovní hodnocení, nebo i známky?

To je velmi individuální – stejně jako přístup ke každému žákovi. Jsme škola s menším počtem žáků ve třídách, proto na individuální přístup i hodnocení máme prostor. Každý učitel zná každého svého žáka ve třídě, takže je schopen udělat mu test na procvičování a opakování „na míru“ – tak, aby se v něm zorientoval a nebyl ve stresu již v okamžiku, kdy si přečte zadání. Víme, jak který žák reaguje na opakování, volíme vždy tu metodu, která je pro něj únosnější. U žáků se sníženými výstupy se samozřejmě řídíme doporučeními z poradenského zařízení, tedy z SPC.

Do žakovské knížky hodnotíme všechny žáky slovně i známkou. Umožňuje nám to popsat dílčí pokroky žáka lépe než pouze známkou. Ke slovnímu hodnocení na vysvědčení přistupujeme po doporučení SPC a na základě žádosti rodičů. Výjimkou není kombinace obojího. Samozřejmě je také sebehodnocení žáků.

Poskytujete rodičům vašich dětí nad rámec školy ještě nějaké služby? Třeba doučování znakového jazyka pro rodinné příslušníky nebo workshopy, přednášky a podobně?

Ve škole máme zřízeno školní poradenské pracoviště, v němž pracují odborníci ve složení psycholog, výchovný poradce a metodik prevence. Tito odborníci nabízejí rodičům individuální konzultace, pomoc v krizových situacích a psychologické poradenství, kariérové poradenství, poradenství v oblasti prevence a podobně. Dále organizujeme pro rodiče workshopy, odborné přednášky, nabízíme možnost sledování výuky. Kurzy znakového jazyka nabízíme rodičům prostřednictvím SPC při naší škole.

Jak se daří integrace vašich žáků do běžného života?

Zejména třídní učitelé a pracovníci ŠPP udržují kontakty s vycházejícími žáky, sledují jejich zapojení do běžného života a předávají informace nám ostatním. Naši bývalí žáci také školu často navštěvují. Žáci, kteří mají fungující rodinné zázemí, bývají při integraci do společnosti velmi úspěšní.

Máte nějaké přání či touhu do dalších let?

Přáním mým i mých kolegů je, aby všichni naši absolventi byli úspěšní v osobním i profesním životě a rádi na naši školu vzpomínali.

Děkuji za rozhovor.